

ضرورت تنظیم سندهای تحول در حوزه‌های دیگر

کافم انبار لویی
فعال سیاسی

سند تحول قضایی را باید در چارچوب بیابیه مقام معظم رهبری برای گام دوم انقلاب تفسیر و تبیین کرد و به عبارت دقیق‌تر آن را استمرار بخشی تأکیدات و آرمان‌های این بیابیه در حوزه قضا و عدالت دانست. این سند متکفل دو هدف و امر مهم در دستگاه قضایی است؛ یکی افزایش رضایتمندی مردم و دیگری اجرای عدالت بر مبنای این رضایتمندی و البته در محدوده مسائل شرعی. این سند به‌طور غیر رسمی از دو سال پیش در حال اجرا است و در ضمیمه حکمی که رهبر معظم انقلاب برای ریاست دستگاه قضایی صادر فرمودند، این سند وجود داشت. حضرت آیت‌الله خامنه‌ای در همان حکم انتصاب رئیس دستگاه قضایی در سال ۱۳۹۷ هم بر این نکته تأکید فرموده بودند که «سند تحول قضایی» قبل از این انتصاب به عنوان یک پیشنهاد توسط آقای رئیسی به ایشان ارائه شده است. بر همین اساس رهبر انقلاب در حکم خود هشت مورد را به عنوان سفارش مؤکد، ناظر به همین سند خطاب به رئیس قوه قضائیه سفارش فرموده‌بوند.

یکی از مهم‌ترین ضرورت‌های ما در گام دوم انقلاب بازنگری در عملکرد، ساختار و وضعیت دستگاه‌ها و نهاد‌های مختلف کشور با در نظر گرفتن اصل رضایتمندی عمومی نسبت به آنهاست. سند تحول قضایی کشور سندی در جهت دادن پاسخ مناسب به همین نیاز است که باید نمونه‌های مشابه آن در خصوص دیگر قوا و نهاد‌های کشور هم تکرار شود. این سند خروجی یک اتاق فکر متشکل از تخصص‌های گوناگون قضایی، حقوقی، جامعه‌شناختی، مدیریتی و... است که از مدت‌ها قبل تشکیل شده بود. دلیل اینکه چرا بازنگری از آن رونمایی شده این است که قرار بوده دستگاه قضایی طی حدود دو سال گذشته به یک ارزیابی اولیه از عملیاتی شدن این سند و آثار و نتایج آن برسد تا از یک سو ضعف‌ها و کمبودهای این سند را شناسایی کند و از سوی دیگر توان واقعی خود را برای اجرای این سند بسجد تا از این رهگذر باعث افزایش غیرمنطقی توقعاتی که قادر به پاسخگویی به آنها نیست، نشود. این سه مرحله از فرآیند تهیه این سند یعنی نگارش اولیه آن با مشارکت تخصصی‌های مختلف قبل از آغاز دوره جدید دستگاه قضایی، اجرای آزمایشی و غیررسمی به همراه پایش نقاط قوت و ضعف آن در حدود دو سال گذشته و در نهایت رسیدن به یک جمع‌بندی نهایی و ابلاغ آن جای امیدواری زیادی دارد که ما با یک اقدام کاملاً حساب شده، منطقی و علمی مواجه هستیم که می‌تواند منجر به اتفاقات مثبت زیادی در حوزه قضایی و اجرای عدالت گردد. بر همین اساس ما با سه دوره زمان‌بندی در این سند مواجه هستیم. بخشی از اهداف این سند قرار است در کوتاه‌مدت تا تیرماه ۱۴۰۰ به نتیجه برسد، بخش میان‌مدت تا تیرماه ۱۴۰۱ و بخش درازمدت تا تیرماه ۱۴۰۲.

این سند متکفل امر کارآمدی دستگاه قضایی خصوصاً در حوزه مبارزه با فساد و اجرای عدالت واقعی در جامعه است و آن طور که از زمینه‌ها و متن آن برمی‌آید بخشی از تمرکز ابتدایی خود را برای این امر بر ساختارها و عناصر درونی دستگاه قضایی گذاشته. کما اینکه در ماه‌های گذشته نیز شاهد بودیم که دادگاه‌هایی در زمینه پالایش درونی دستگاه قضا از برخی مقاصد برگزار شده است. هم اکنون به نظر می‌رسد که لوازم و زیرساخت‌های اجرای این سند تا حد زیادی مهیا باشند. در همین حال نیز انتظار افکار عمومی برای اجرای موارد مذکور در این سند و تحقق عملی آن، عامل دیگری است که می‌تواند تسهیل‌کننده مسیر اجرای این سند باشد. با این توصیف آنچه در ادامه راه ضروری است حذف انگیزه و توان درونی دستگاه قضایی برای استمرار این مسیر است. آفت توفیق این سند و هر سند ملی دیگری در این ابعاد چیزی نیست جز سیاست‌زدگی و خروج از چارچوب‌های فنی و کارشناسی. دست‌اندرکاران اجرای این سند باید متوجه باشند که این کار صرفاً برای کارآمدتر کردن امور قضایی و ارتقای مسائل مربوط به حقوق عامه و محبت عدالت انجام شود و مناسبات و روابط ناظر به این کار، چه در درون دستگاه قضایی و چه در سطح بین قوا و نهاد‌های دیگر بر اساس همین اصل و موضوع تنظیم گردد. مصلحت‌سنجی‌های بی مورد در قبال افراد و نهادهای مختلف و همین‌طور فشارپذیر شدن در برابر فشارهای محتمل دومورد مهمی هستند که می‌توانند اجرای این سند را از مسیر اصلی منحرف و موفقیت آن را قربانی کنند.

یادداشت

تحول در قوه قضائیه از همان روز آغاز به کار سید ابراهیم رئیسی کلید خورد. از همان زمانی که یکی از افراد یانفوذاین نهاد از آن قوه اخراج و بازداشت شد و شروع رسیدگی به اتهاماتش نشان از تغییر در روند کار نهاد قضایی ایران داشت.

رئییی که به گفته برخی از حقوقدانان فرزند قوه قضائیه است، در نزدیک به دو سال حضورش در نهاد قضایی کشور کم دست به قلم نشد و کم بخشنامه ابلاغ نکرد. اما آنچه در یک ماه اخیر سبب شد بار دیگر از اقدام او به نیکی یاد شود «سند تحول قضایی» بود. سندی که اگرچه یک سال و نیم از آغاز اجرای آن و ابلاغ برنامه‌های اجرایی در همین خصوص به دادگستری و سازمان‌های تابعه از سوی رئیس قوه قضائیه می‌گذرد، چندی پیش رسانه‌ای شد تا ۷۲ مأموریت او برای قوه قضائیه‌اعلان عمومی شود. این سند که پیش از روی کار آمدن سید ابراهیم رئیسی بر مسند ریاست دستگاه قضا جزو برنامه‌های او قرار گرفته بود، مأموریت‌هایی مهم در عدلیه را دنبال می‌کند که همانا هدف آن بازگشت به اصول ذکرشده در قانون اساسی است؛ «رسیدگی به تعظلمات و شکایات مردم»، «دفاع از آزادی‌های مشروع مردم»، «احیای حقوق عامه و گسترش عدالت»، «نظارت بر اجرای صحیح قوانین و حسن جریان امور»، «کشف جرم و تعقیب، مجازات و تعزیر مجرمین»، «پیشگیری از وقوع جرایم و دعاوی»، «اصلاح مجرم‌ان» و «حمایت از حقوق مالکیت افراد» از جمله مواردی است که در این سند که مشتمل بر یک دیباچه، یک مقدمه و چهار فصل است ذکر شده تا دستگاه قضا یا در کنار هم قرار دادن همه مأموریت‌های ذاتی خود تبدیل به یک دستگاه در میدان، بشیرو و تهاجمی نشود. در این سند که با محوریت «قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران»، «سند چشم‌انداز جمهوری اسلامی ایران در اقق ۱۴۰۴»، «سیاست‌های کلی نظام» بویژه «سیاست‌های کلی امنیت قضایی» و «سیاست‌های کلی قضایی»، «بیانات حضرت امام خمینی (ره) و رهبر معظم انقلاب اسلامی (مدظله‌العالی)»، «اسناد و مطالعات انجام‌شده در زمینه تحولات راهبردی قوه قضائیه، اخذ نظرات صاحب نظران درون و بیرون قوه قضائیه و با توجه به بازخورد‌ها و نتایج حاصل از اجرای آن»، «نسخه‌ا ارتقا یافته سند تحول قضایی» تدوین شد، باترکمر بر شناسایی چالش‌ها از منظر مردم، به تک تک مأموریت‌های قوه قضائیه به تفصیل پرداخته و گفته شده که با انجام راهکارها و راهبردهای ارائه شده چه اتفاقی رقم خواهد خورد. همچنین عنوان شده که روش تنظیم سند بر اساس آسیب‌شناسی وضع موجود بوده و مجموعاً ۴۷ عامل ریشای اولویت‌دار از مجموعه اشکالات برای انجام اصلاحات در نظر گرفته شده است.

بر اساس متن منتشر شده، در تدوین این سند گروهی مرکب از همکاران قوه قضائیه و صاحب نظران باتجربه حوزه و دانشگاه در عرصه‌های قضایی، حقوقی، انتظامی، مدیریتی، اقتصادی، اجتماعی، روانشناسی و تربیتی در کنار نخبگان جوان انقلابی، متخصص در علوم بین‌رشته‌ای و متمرکز بر مسائل قضایی مشارکت کرده‌اند که ۸ کارگروه تخصصی ۲۰۰ نفره را شامل می‌شوند. در سند تحول قضایی ۱۴ چرخش تحول آفرین در قوه قضائیه به منظور انجام اصلاحات اساسی در دستگاه قضایی در نظر گرفته شده است.

سند تحول قضایی که به عنوان معمار آینده دستگاه قضایی معرفی شده با نگاهی چالش‌محور برای اولین بار شکل مرسوم در نگارش سند را تغییر داده و به جای نوشتن هدف برای مطلوب‌ها، برای وضع موجود چالش‌تعریف کرده و چالش هر مأموریت به منظر مصرف‌کننده نهایی آن چالش‌نوشته شده است. پایله دیگر آن، این است که دستگاه علت محور و تمرکز بر عوامل ریشه‌ای است و یکی از ویژگی‌های مهم آن ارائه زمانبندی برای انجام اقدامات است که شامل کوتاه‌مدت (تا تیرماه سال ۱۴۰۰)، میان مدت (تا تیرماه سال ۱۴۰۱) و بلند مدت (تا پایان سال ۱۴۰۲) می‌شود تا شخصیت مجری بداند تا چه زمانی باید مأموریت محول شده را به اتمام برساند. نکته مهم‌تر اینکه بعد از معرفی چالش‌ها در هر بخش راهکارها یا راهبردهایی هم برای رفع مشکلات در هر بخش مطرح شده است. بخش آخر سند تحول به نظام راهبری و پایش این سند و همچنین ضمانت اجرایی آن پرداخته است. برای اجرایی شدن مفاد سند در زمانبندی مشخص شده، «اسناد راهبردی اجرای سند تحول قضایی» به ریاست شخص حجت‌الاسلام والمسلمین رئیسی و عضویت مقامات عالی‌رتبه قضایی همچون معاون اول قوه قضائیه، رئیس دیوان عالی کشور و دادستان کل کشور تشکیل شده است و یکی از «دبیر‌شما ستاد راهبری» و کمیته‌های راهبری اجرای سند تحول پیش‌بینی شده‌اند تا به صورت مداوم نحوه اجرا

کرد که بهترین نیروها را به لحاظ تخصص و تقوی و تهذیب نفس به دستگاه قضایی معرفی کنند تا نظام قضایی کارآمدتر و چابک‌تر شود. او همچنین گفت از ابتدای مأموریت در قوه قضائیه بنا بر این شد که دستگاه قضایی یک سند تحول و نقشه راه داشته باشد.

■ همکاری حقوقدانان برای ارتقای سند

رئیس قوه قضائیه در دیدار با هیأت رئیسه اتحادیه کانون‌های وکلای دادگستری با اشاره به دقت در انطباق کامل سند تحول قضایی بر قوانین کشور، گفت: در همه بخشنامه‌ها و آیین‌نامه‌هایی که صادر کرده‌ایم از جمله سند تحول قضایی، تلاش شده تا برای اجرای این سند تأکید داشته‌واز حقوقدانان هم برای ارتقای آن دعوت کرده است.

■ دستیابی به عدالت و افزایش رضایتمندی

عمومی

رئیس قوه قضائیه در نشست بدوی شورای عالی قوه قضائیه با شورای قضایی استان‌ها هدف سند تحول قضایی را «دستیابی به عدالت، و افزایش رضایتمندی و اعتماد عمومی مردم نسبت به دستگاه قضایی و نظام» عنوان کرد و گفت: با وجود صدور بیش از ۸۰ آیین‌نامه، دستورالعمل و لایحه در چارچوب این سند اما از ابتدا تلاش بر ارتقای به‌روزرسانی آن نبوده است. رئیسی با تأکید بر اینکه سند تحول قضایی از جذب نیروی انسانی شروع می‌شود تا نگهداری و کارآمد شدن نیروها، بر همین اساس به دانشگاه‌ها و حوزه‌ها بخصوص دانشکده قضایی توصیه

سند تحول قضایی به دنبال چیست

هفت مأموریت برای عدالت و رضایت

تعریف شده که ذیل هر کدام از این مأموریت‌ها چالش‌های موجود در این حوزه به همراه عوامل بروز این چالش‌ها و در نهایت راهکارها و راهبردهای پیشنهادی برای رفع آنها ارائه شده است.

«رسیدگی به تعظلمات، تعدیات، شکایات، حل‌وفصل دعاوی و رفع خصومات» یکی از این مأموریت‌هاست که ۳ چالش در آن تعریف شده است. اولین چالش «غیرمتقن بودن برخی از آرا و تصمیمات قضایی» است که اولین عامل بروز آن «تعارض، ابهام و نقص قوانین و مقررات» قید شده و راهبرد پیشنهادی برای رفع آن نیز «شناسایی هوشمند آرای متعارض و قوانین و مقررات متعارض، مبهم و ناقص» است. دومین عامل «نقص در زیرساخت‌های مؤثر برای صدور آرا و تصمیمات متقن» است که راهبردهای زیر برای آن در نظر گرفته شده است: «تخصصی کردن فرآیندهای رسیدگی، بهره‌گیری از ظرفیت متخصصان در صدور آرا و تصمیمات متقن، استفاده از فناوری‌های قضایی و ایجاد شفافیت در فرآیند رسیدگی و صدور آرای قضایی».

عامل سوم هم «خطای برخی از نظرات کارشناسی» است که راهبردهای زیر پیشنهاد شده «حذف مداخلات انسانی در راجع و ارائه نظرات کارشناسی، پیشگیری از صدور نظرات کارشناسی نادرست و تقویت فضای رقابتی در ارائه خدمات کارشناسی رسمی.» «اظهارات

خلاف واقع برخی از شهود و مطلعین» هم چهارمین عامل در این بخش است با دو راهبرد پیشنهادی «افزایش کیفیت اخذ شهادت شهود و اظهارات مطلعین و افزایش تبعات شهادت کذب.» در نهایت پنجمین عامل هم «روزآمد نبودن بخش‌هایی از نظام‌ها و فرآیندهای دادرسی متناسب با قضای اسلامی» است که راهبرد مطرح‌شده در این قسمت از این قرار است: «تجمع ظرفیت‌ها و تقویت تعامل و هم‌افزایی میان اندیشمندان و صاحب نظران.» دومین چالش در این بخش هم «اطاله در فرآیند رسیدگی» است که عوامل چندی برایش تعریف شده است. اولین عامل «کثرت و افزایش پرونده‌های ورودی به قوه قضائیه» است که دو راهبرد «توسعه رشش‌های حل اختلافات جایگزین رسیدگی قضایی و کاستن از مراحل غیرضروری دادرسی» پیشنهاد شده است.

عامل دوم در بروز اطاله هم «وجود زمینه‌های خطا در فرآیندهای رسیدگی» است که راهبرد «هوشمندسازی حکدگری فرآیندهای رسیدگی» برای آن پیشنهاد شده است. «حجم بالای ادعاهای اعسار از هزینه دادرسی» عامل سوم است با دو راهبرد پیشنهادی «عدم تشکیل پرونده با موضوع اعسار از هزینه دادرسی و تسهیل پرداخت هزینه دادرسی.» تجدید رسیدگی ناشی از ضعف در شیوه ابلاغ هم عامل دیگر در اطاله قلمداد شده با این راهبرد پیشنهادی «اطمینان از دریافت ابلاغ در سامانه

ناخواسته توان همراهی و همسو شدن با این برنامه تحول را نخواهند داشت و بعید نیست همین مهم هم یک مانع بر سر راه توفیق این سند تحول شود.

■ **با این توصیف به نظر می‌رسد شما این سندر را صرفاً گام اول برای ایجاد تحول قضایی در کشور می‌دانید و معتقدید این تحول نیازمند گام‌های بعدی در تکمیل همین گام اول است. این سؤال پیش می‌آید که از نظر شما گام‌های بعدی چه می‌توانند باشند و مهم‌تر اینکه چقدر فضاو چشم‌اندازی را برای برداشتن این گام‌هاو بیامودن مسیر تا رسیدن به وضعیت مطلوب در حوزه قضایی مساعدمی‌دانید؟**

ما در این سند سازمان‌یافتگی برخی برنامه‌ها و تدابیر مناسب برای رفع برخی از نیازها نظام است، یعنی درست همان وضعیتی که منشور حقوق شهروندی ارائه شده توسط دولت دارد. همان‌طور که شما اشاره کردید، تازه قدم اول بود مدیریت این قوه هستند. این مهم هم نیازمند حقوق شهروندی ارائه شده توسط دولت دارد. همان‌طور که منشور حقوق شهروندی برای اجرائی شدن، همان‌طور که بارها هم تأکید شده است، باید نیازمند تصویب قانون بوده و هست، این سند تحول هم باید در ادامه با یکسری اقدامات و سازوکارهای تقنینی همراه شود، چرا که بدون آنها در حد همین سند مکتوب باقی خواهد ماند. ضمن اینکه این سند برای مردم ایجاد

اجرای این سند به نوعی در هم تنیده هستند. مثلاً ما در بخشی می‌بینیم نیازمند مصوبات مجلس شورای اسلامی برای اجرای این سند هستیم. یا اینکه در موارد متعددی نیاز به این داریم که دولت یا دستگاه‌های دیگر اقداماتی انجام دهند. مثلاً در جاهایی اجرای این سند نیازمند تأمین قطعاً برای گام‌های بعدی نیازمند است که ببیند چگونه می‌تواند دیگر دستگاه‌ها را برای این کار همراه خود کند. چون به غیر از تأمین بودجه و تصویب قانون مثلاً ما در بخش‌هایی می‌بینیم که نیاز به ایجاد نهادها و تشکیلات جدید و آموزش نیروی انسانی است. یا به همین شکل نیاز به یک تغییرات مردم‌افزاینده و بیشتر جنبه آرمانی دارد. بویژه اینکه بخش مهمی از این سند و برنامه نیاز به اقداماتی در خارج از دستگاه قضایی دارد. به همین دلیل تأکید من بر این است که مهم‌ترین ضرورت موجود برای اجرای این سند، آن است که متوجه امکانات اجرایی آن باشیم و در این خصوص هم مهم‌ترین چیز نیاز به هماهنگی‌های فرابخشی به دلیل نگاه‌های سنتی و نامنطبق احتمالاً به شکل

شده به آن، مسائلی را به عنوان برنامه مطرح کردند که من این سند را عمدتاً مانیفست مدیریت رئیس قوه قضائیه تلقی می‌کنم. لذا مجموعه موارد دیده شده و مسائل مطرحه بسیار خوب و ضروری است. اما فراموش نکنیم که مهم‌تر از این برنامه مکتوب، اجرای آن در عمل است. به عبارتی این سند از لحاظ نظری سند بسیار پر محتوا اما از نظر اجرایی، اگر سازوکارهای اجرایی مورد لحاظ قرار نگیرد این سند به این دلیل که توقعات جدیدی بر توقعات مردم اضافه کرده است در صورت عدم توفیق باعث دلسردی بیشتر در زمینه عدالت اجتماعی می‌شود.

■ **شما این سند را مانیفست مدیریت رئیس قوه قضائیه توصیف کردید. با این توصیف فکر می‌کنید مهم‌ترین ضرورت اجرای این سند چیست؟ به عبارتی چه عاملی در مسیر اجرای این سند دارای تعیین‌کننده‌ترین تأثیر ممکن است؟**

فراموش نباید بکنیم که اجرای این سند چندان آسان نخواهد بود و بیشتر جنبه آرمانی دارد. بویژه اینکه بخش مهمی از این سند و برنامه نیاز به اقداماتی در خارج از دستگاه قضایی دارد. به همین دلیل تأکید من بر این است که مهم‌ترین ضرورت موجود برای اجرای این سند، آن است که متوجه امکانات اجرایی آن باشیم و در این خصوص هم مهم‌ترین چیز نیاز به هماهنگی‌های فرابخشی به واقع می‌توانم بگویم این دونیاز برای

صورت زمانی کوتاه‌مدت، میان مدت و بلند مدت تنظیم می‌شود به‌نظام حاکمیتی و به مردم ارائه می‌کنند. البته با توجه به نوع مسئولیت، برنامه‌ها و اقدامات مورد نظر متفاوت خواهد بود. در انتخابات ریاست جمهوری با لحاظ وعده‌ها و برنامه‌هایی که کاندیداهای مردم‌آرام ارائه‌دند، مردم‌مدارت به انتخاب افراد مورد نظر خود می‌کنند و نهایتاً فردی که با رأی اکثریت انتخاب می‌شود به عنوان رئیس جمهوری منتخب سکان اداره کشور را به عهده می‌گیرد. بر همین اساس برای نمایندگان مجلس یک کشور انتخابات حول محور برنامه نامزدها به نتیجه می‌رسد. در رابطه با قوه قضائیه، باید در نظر داشته باشیم که این قوه، مسئول اداره کشور نیست. این قوه وظیفه دادخواهی و اجرای عدالت، حاکمیت قانون و مبارزه با ظلم و فساد را به عهده دارد و در نهایت پیشگیری کیفی از جرایم را به عنوان وظیفه تقبل می‌نماید. آقای رئیسی در زمانی که به این سمت منصوب شدند، جزه به صورت مقطعی و جسته و گریخته، برنامه و اقدامات مورد نظر خود را ارائه نداده بودند و صرفاً در گفت‌مان‌های رسانه‌ای و جلساتی که با مسئولان قضایی کشور داشتند توضیحاتی درباره اجرای عدالت، احقاق حقوق عامه، قانونمداری، مبارزه با فساد و غیره را مطرح کردند ولی در سند تحول قضایی به صورت بسیار وسیع و کلان و به نظر من حتی در مواردی فراتر از چارچوب اقتدار قوه قضائیه و اختیارات تفویض

■ **گروه سیاسی- چند هفته از ابلاغ رسمی سند تحول قضایی توسط رئیس قوه قضائیه می‌گذرد؛ سندی که قرار است طبق مقدمه آن مسیر فعالیت‌های قضایی در گام دوم انقلاب را طرحی کند. آن‌طور که تأکید شده، مسیر تحول قضایی بر اساس برنامه‌ای آغاز شد که آیت‌الله رئیسی قبل از تصدی سمت ریاست دستگاه قضا آن را خدمت مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) ارائه و با موافقت و استقبال ایشان نسبت به مفاد این برنامه، تحولات وارد بخش اجرایی کردید. اما در طول یک سال و هشت ماه گذشته بر اساس تجربه‌های مدیریتی، اقتضات اجتماعی و همچنین مشاوره‌هایی که از متخصصان و کارشناسان داخل و خارج از بدنه دستگاه قضایی گرفته شده است، این برنامه تحولی ارتقا یافته و روز به روز گسترده و ویرایش شده آن توسط رئیس دستگاه قضا تحت عنوان «سند تحول قضایی» ابلاغ گردید. اما این سند چه چشم‌اندازی برای تحولات قضایی در کشور مهیا می‌کند؟ این موضوعی است که از زمان ابلاغ سند تحول قضایی تاکنون مورد بحث و اظهار نظر حقوقدانان زیادی بوده. محمد علی نجفی توانا، حقوقدان، وکیل و استاد دانشگاه در گفت وگو با ایران، «در همین رابطه به این نکته اشاره دارد که اجرای این سند نیازمند ایجاد زیرساخت‌های متعدد و در رأس همه آنها انجام هماهنگی‌های فرابخشی قابل توجهی بین قوا و دستگاه‌های مختلف حاکمیت است. او در تشریح این دیدگاه توضیح می‌دهد که موضوع این سند «مردم» و مسائل مردم هستند که فقط محدود به دستگاه قضایی نمی‌شود. از دیگر سو مسائل قضایی هم دارای زمینه‌هایی هستند که ایجاب تغییر مثبت در آنها بستگی به عملکرد بخش‌های مختلف حاکمیت دارد. نجفی توانا از همین منظر می‌گوید که برای اجرای این سند باید یک اهتمام عمومی در بین دستگاه‌ها ایجاد شود و البته خود دستگاه قضایی باید بتواند زمینه‌ای اهتمام‌افراهم کند. این حقوقدان توضیح داده که اجرای سند تحول قضایی نیازمند ایجاد ساختار ه تصویب قوانین و همین‌طور تعیین منابع مالی است که همگی اینها اقداماتی هستند که باید در همکاری دیگر قوا با قوه قضائیه صورت بگیرند. نجفی توانا در همین راستا معتقد است که نیاز دستگاه قضایی به تحولی که در این سند آمده کاملاً واضح است اما باید به این موضوع نیز توجه شود که عملی نشدن مفاد این سندی می‌تواند باعث افزایش ناامیدی‌هایی اعتمادی‌های اجتماعی بیشتر شود.**

■ **سند تحول قضایی کشور که اخیراً منتشر شده بحث‌ها و اظهار نظرهای مختلفی را در سطوح متفاوت و درباره کیفیت، زمینه اجرایی شدن و فلسفه آن ایجاد کرده. ابتدا به ساکن شما فکر می‌کنید که این سند را باید در قالب چه چارچوب و نگاهی ارزیابی کرد؟ به عبارتی**

ماهیت این سند را چطور می‌بینید؟

در مدیریت کلان کشوری علی‌القاعده مدیران با توجه به نهادی که مسئولیت اداره آن را دارند، برنامه و نظام مدیریتی متفاوتی بر اساس تفکر فردی و اجتماعی در نظر خواهند گرفت و به عنوان سند مدیریت یا برنامه مدیریتی که به